

2021
B.A./B.Sc. (Hons.)-3rd Semester
Sanskrit
Paper-I

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 90

नोट:— सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

**_*_

१. किन्हीं तीन की सप्रसंग व्याख्या कीजिए:—

- (क) यद्वाचानभ्युदितं येन वागशुद्यते।
तदेव ब्रह्म त्वं विद्धि नेदं यदिदमुपासते।
- (ख) यत् प्राणेन न प्राणिति येन प्राणः प्रणीयते।
तदेव ब्रह्म त्वं विद्धि नेदं यदिदमुपासते।
- (ग) यस्तामतं तस्य मतं मतं यस्य न वेद सः।
अविज्ञातं विजानतां विज्ञातभविजानताम्।
- (घ) इह चेदवेदीयथ सत्यमस्ति न चेदिहावेदीन्महती विनष्टिः
भूतेषु भूतेषु विचित्य धीराः प्रेत्यास्माल्लोकादमृता भवन्ति॥
- (ङ.) तस्यै तपोदमः कर्मेति प्रतिष्ठा वेदाः सर्वाङ्गानि सत्यमायतनम्॥

(३×१०)

२. केनोपनिषद् के प्रथम खण्ड में पूछे गए पाँच प्रश्नों को उत्तर सहित स्पष्ट करें।

अथवा

केनोपनिषद् के प्रतिपाद्य विषय का वर्णन कीजिए।

(९)

३. किन्हीं तीन की सप्रसंग व्याख्या कीजिए: —

- (क) दुर्जनः परिहर्तव्यः विद्ययाऽलंकृतोऽपि सन्।
मणिना भूषितः सर्पः किमसौ न भयंकरः॥
- (ख) मृगमीनसज्जनानां तृणजलसंतोषविहितवृत्तीनाम्।
लुब्धकधीवरपिशुनाः निष्कारणमेव वैरिणी जगति॥
- (ग) संतप्तायसि संस्थितस्यपयसो नामापि न श्रूयते।
मुक्ताकारतया तदेव नलिनीपत्रस्थितं राजते।
स्वात्यां सागरशुक्तिमध्य पतितं तन्मौक्तिकं जायते,
प्रायेणाधममध्यमोत्तमगुणः संसर्गता जायते॥

(३×१०)

Contd.....P/2

(2)

- (घ) श्रोत्रं श्रुतेनैव न कुण्डलेन,
दानेन पाणिर्न तु कंकणेन।
विभाति कायः करुणापराणां,
परोपकारैर्न तु चन्दनेन॥
- (ङ.) वने रणे शत्रुजलाग्निमध्ये, महार्णवे पर्वतमस्तके वा।
सुप्तं प्रमत्तं विषमस्थितं वा रक्षन्ति पुण्यानि पुराकृतानि॥

४. किसी एक की सप्रसंग व्याख्या कीजिए:—

- (क) दिनस्य पूर्वाद्धापराद्धभिन्ना, छायेव मैत्री खल—सज्जनानाम्।
(ख) न्याय्यात्पथाः प्रविचलन्ति पदं न धीराः।
(ग) आलस्य हि मनुष्याणां शरीरस्थो महान रिपुः। (९)

५. किन्हीं तीन का अर्थ स्पष्ट कीजिए:—

- (क) अकालोऽज्झस्वदीर्घप्लुतः।
(ख) आदिरन्त्येन सहिता।
(ग) नीचैरनु दान्तः।
(घ) मुखनासिकावचनोऽनुनासिकाः।
(ङ.) हलोऽनन्तराः संयोगः। (३×४)

Total No. of Sheets used.....
No. of Questions set 5.

SHEETS NO. 1
PRESS COPY

KINDLY WRITE LEGIBLY

Name of the Examination B.A. (Hons) SET Year 2021 Session 2020-2021

Course..... Subject SANSKRIT

Paper I Option.....

Title of the paper.....

Time allowed 3 hrs

Maximum marks 70

SERIAL NO. (Marks if paper is in Persian Script)	SPACE FOR INSTRUCTIONS TO THE EXAMINEES	MARKS (Serial No. if paper is in Persian Script)
	नोट: सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।	
1.	मिन्ही तीन की सप्रसंग व्याख्या कीजिए:- (क) यद्वाचानब्रुयितं येन वागब्रुयते । सदेव ब्रह्म त्वं विद् नैदं यदिदमुपासते । (ख) यत् प्राणेन न प्राणिनि येन प्राणः प्रणयते । सदेव ब्रह्म त्वं विद् नैदं यदिदमुपासते ॥ (ग) यस्यामतं तस्य मतं मतं यस्य न वेद सः । अविज्ञातं विजानतां विज्ञातमविजानताम् । (घ) इह चैदवेदीदृशं सत्यमस्ति न चेदहावेदीन्महती विनीकः भूतेषु भूतेषु विनित्य क्षीराः प्रेत्यारमाल्लोकाश्च मृता भवन्ति ॥ (ङ) तस्यै तपोदमः कर्मैति प्रतिष्ठा वेदाः सर्वदुर्गानि सत्य - मायतनम् ॥	
2.	केनोपनिषद् के प्रथम खण्ड में पूछे गए पाँच प्रश्नों को उत्तर सहित स्पष्ट करें। संभवतः केनोपनिषद् के प्रतिपाद्य विषय का वर्णन कीजिए।	3410230
3.	मिन्ही तीन की सप्रसंग व्याख्या कीजिए:- (क) दुर्जनः परिहृतव्यः विद्ययाऽलंकृतोऽपि सन् । मणिना भूषितः सर्पः भिमसो न भयंकरः ॥	17929

SHEETS NO. 2.

(ख) मृगमीनसज्जनानां दृगजलसंक्षोषविहितवृत्तीनाम् ।
लुब्धकस्वीवरपिशुनाः निष्कारणमेव वैरिणी जगती ॥

(ग) संहतायासि संरिप्ततस्य पयसो नामापि न कूयते ।
मुक्ताकारतया तदेव नीलनीपत्रस्वितं रजते ।
स्वात्वां सागरशुक्तिमध्य पतितं तन्मौक्तिकं जायते,
प्रायेणाद्यममध्यमेतमगुणः संसर्गतो जायते ॥

(घ) भौजं भुतेनैव न कुण्डलेन,
दानेन पाणिनं तु कंकणेन ।
विभ्राति कायः करुणापराणां
परीपकारेण तु चन्दनेन ॥

(ङ) वेने रणे शत्रुज्वालिमध्यै, महार्णवे पर्वतमस्तके वा ।
सुप्तं प्रमत्तं विषमस्वितं वा रक्षन्ति पुण्यानि पुराकृतानि ॥

4. किसी रक्त की सप्रसंग व्याख्या कीजिए, -

(क) दिनस्य पूर्वाह्णपराह्णभिन्ना, द्यौर्यैव मैत्री खल - सज्जनानाम् ।

(ख) न्याय्यात्पथाः प्रविचलन्ति पदं न क्षीराः ।

(ग) आलस्यं हि मनुष्याणां शरीरस्यो महान् रिपुः ।

5. किन्हीं तीन वा आर्ष रूपण्ड वरें, -

(क) अकालोऽज्ज्ञस्वदीर्घप्लुता ।

(ख) आदिरन्त्येन सहिता ।

(ग) नीचैरनु दान्तः ।

(घ) मुखनासिकावचनोऽनु नासिका ।

(ङ) हलोऽनन्तराः संयोगः ।

3410
= 30

149
= 9

344
= 12